PAGINA 2
Wierook in de rooms-katholieke traditie

PAGINA 2-3-5
In geuren en kleuren

EN VERDER
- De Groentedeler start - pagina 5
- Luidklokken van Oude Kerk en Ichthuskerk - pagina 7
- Afscheid van een pastoraal werker - pagina 8

Kerk in Zoetermeer

Uitgave van de Protestantse Gemeente Zoetermeer | 10e jaargang | nummer 9 | november 2026

DAAR ZIT EEN LUCHTJE AAN! •

Op een zomerse zondag mocht ik voorgaan in een kerk naast het marktplein. De dag ervoor was er markt geweest en dat was te merken! Gemeentereiniging was nog bezig om de rommel op te ruimen. Bij de kerkdeur was het onrustig. Wat was het geval? Het afval van een visboer was bij de kerk op de stoep neergelegd. Ondanks verwoede pogingen van de koster en diens hulptroepen was de stank hardnekkig en niet te harden.

De dienst kon wel doorgaan. Het onsmakelijke voorval bij de kerkdeur werd onverwacht een toepasselijke illustratie bij de lezing van die zondag. We lazen dit uit 2 Korintiërs 2:15-16 in de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV21):

Door Christus te verkondigen zijn wij als wierookgeur die God behaagt, die zich zowel verspreidt onder hen die worden gered als onder hen die verloren gaan. Voor de laatsten is het een geur die de dood aankondigt, voor de eersten een geur die tot het leven leidt.

Toen mij gevraagd werd een artikel te schrijven over geur in de Bijbel als metafoor, kwam deze gedenkwaardige zondag uit mijn herinnering naar boven. De bedorven vislucht laat zintuiglijk ervaren wat geestelijk bedoeld wordt. Wat voor de één slechts een geur is, wordt voor de ander ondraaglijk. Zo is het ook met het Evangelie: dezelfde verkondiging roept tegengestelde reacties op: aanvaarding of afkeer.

Concrete vraag: welke geur verspreiden wij?

Het voorval maakt ook de vraag concreet: welke geur verspreiden wij, geestelijk gezien, in een wereld die ruikt naar bederf? Wie één is met Christus, verspreidt iets van Christus. Nog vóór er iets gezegd wordt, is er iets te merken in een bepaalde levens-

Narduskruid groeit hoog in de bergen van de Himalaya. Uit de wortelstokken wordt sinds eeuwen een rijkgeurende en kostbare olie gewonnen.

Van de geur van Christus tot de stank van oordeel

houding, de keuzes die gemaakt worden, liefde, mildheid, trouw.

Geur met uitwerking

Hoewel er in de protestantse traditie niet veel van onze zintuigen wordt gevraagd tijdens de erediensten, komt het in de Bijbel veelvuldig voor. De neus wordt geprikkeld door zowel aangename als vieze geuren, waar een betekenis aan gegeven wordt. Waar komt het in de Bijbel voor en welke geestelijke uitwerking heeft dit?

Als eerste valt te denken aan de reukoffers en brandoffers. Zij zijn 'een aangename geur voor de HEER', maar alleen wanneer deze offers met de juiste intentie gebracht worden. Zo bracht het offer van Noach na de grote vloed God ertoe om nooit meer op zo'n manier de aarde te vervloeken vanwege de slechtheid van de mens (je leest het in Genesis 8).

Maar zodra het volk offers gaat brengen aan andere goden, zegt God bij monde van Mozes:

Ik zal een afkeer van jullie hebben. Ik zal je steden in puin leggen, je heilige plaatsen verwoesten en me niet laten behagen door de geur die van jullie offers opstijgt. (Leviticus 26:31 NBV21)

In de boeken van Spreuken en Prediker wordt het belang van een aangename geur gerelativeerd:

De geur van balsem en wierook maakt gelukkig, maar zoeter voor het hart is ware vriendschap. (Spreuken 27:9)
Beter een goede naam dan een kostbare geur. (Prediker 7:1)

De schrijver van Hooglied daarentegen bezingt bloemrijk de aantrekkingskracht van parfum en balsem:

Zoet is de geur van je huid, je naam is een kostbaar parfum. (Hooglied 1:3)

Profeten spreken over stank als beeld van oordeel vanwege afgoderij, onrecht en corruptie. De stank van bederf onthult wat inwendig, in het verborgene, aan rottigheid leeft. Geestelijk gezien staat het voor morele ontbinding van een levenloze, goddeloze ziel. Vaak zijn oordeelsprofetieën erop gericht om onrecht te veroordelen en de mensen aan te sporen tot verandering van richting.

Ik stuurde de pest op jullie af …, zodat jullie de stank van je eigen legerkamp roken: maar jullie zijn niet naar Mij teruggekeerd – spreekt de HEER. (Amos 4:10)

De neiging om bij stank weg te lopen, zou het beoogde effect moeten hebben: namelijk dat men zich afkeert van verwerpelijke gewoontes en bederf tegengaat. Stank kan een alarmerend effect hebben, een oproep tot bekering: het is tijd voor een geestelijke schoonmaak.

Gedenken met vreugde

Ten slotte nog een bekend voorbeeld dat past bij het gedenken van overledenen en om aan te geven dat geuren in de Bijbel meer betekenissen kunnen hebben: het moment waarop Maria de voeten van Jezus zalft met kostbare nardusolie en het hele huis zich vult met die geur – ook bekend als een 'begrafenisgeur'. Dat is een beeld van hoe rouw alles doortrekt en zich verspreidt, hoe het onontkoombaar wordt.

Herinnering aan een geliefde kan je leven als nardusolie blijven vullen

Maria's daad heeft een dubbele betekenis. Het is vreugdeolie uit dankbaarheid voor ontvangen genade en teken van liefde en verbondenheid. Tegelijk is het een geur van rouw, van een liefde die weet dat ze straks zal moeten loslaten.
Maria viert het leven van Jezus, terwijl ze tegelijk de schaduw van Zijn dood erkent. Zoals de geur van nardus het hele huis vulde, zo kan de herinnering aan een geliefde ons leven blijven vullen. Niet alleen met verdriet, maar ook met dankbaarheid.

• ds. Erika Dibbets-van der Roest
PREDIKANT ZOETERMEER-NOORD

KidZ

Stuur je oplossing naar kidz@kerkinzoetermeer.nl Goede inzendingen worden beloond!

Foto: Leonie Vreeswijk-Feith

GEURHERINNERINGEN

In geuren en kleuren

De reuk is een belangrijk zintuig en geuren roepen van alles wakker in hart en geheugen. Veel luchtjes worden als prettig en aangenaam ervaren, andere storen eerder als ergerlijk en hinderlijk. Geuren zijn vaak verbonden met persoonlijke momenten in het leven. KiZ-redacteuren Jan, Hans, Leonie en Marjolijn halen geurherinneringen naar boven, die ongetwijfeld bij velen herkenning oproepen.

Thuiskomen

Geuren zijn zo persoonlijk. Zelf vind ik lekkere geuren om mij heen erg belangrijk. Het geeft me een behaaglijk gevoel. Ik heb een hele goede reuk, dus ik vind snel iets stinken. Daarom zorg ik dat ik altijd een lekker luchtje van mijzelf op doe, dan ruik ik de omgeving minder.

LEONIE

Bloemengeuren zijn erg aangenaam, net als de geur van vanille en van cederhout. Deze geven een friszoete en warme geur af. Ik heb een huisluchtje met deze geuren meegenomen van een Italiaanse vakantie en zodra ik deze geuren ruik voel ik me thuis. Het geeft een ontspannen gevoel van thuiskomen en herkenning.

Ik denk aan momenten van zeer duidelijke, soms prettige en soms onaangename geur.

JAN

Aangenaam:

- *tijdens wandelingen over het strand*
- *in de keuken op zaterdagmiddagen als mijn moeder vlees stond te braden*
- *de wierook in een rooms-katholieke kerk of kathedraal*
- *op fietstochten langs pasgemaaid gras*
- *wanneer ik brood gebakken heb met de broodbakmachine*
- *bij het drinken van een glas wijn*

Onprettig:

- *wanneer er een wietgebruiker ergens om mij heen zit te roken*
- *op een terras waar iemand een sigaret zit te roken*
- *in een benzinetankstation*

Prettig én onaangenaam:

- *toen ik in Rijswijk woonde op enkele kilometers van de gist- en spiritusfabriek in Delft*
- *in een willekeurige vissershaven*

Wierook in de rooms-katholieke traditie

In de rooms-katholieke traditie is wierook een teken van gebed, aanbidding, eerbied en heiligheid. De opstijgende rook verbeeldt het gebed dat naar God opstijgt, terwijl de geur de zintuigen betrekt bij de viering. Zo helpt wierook om de verbondenheid tussen hemel en aarde, tussen God en mens, op een zichtbare en tastbare manier tot uitdrukking te brengen.

Wierook heeft een lange geschiedenis binnen de religieuze traditie. Al in het Oude Testament werd wierook gebruikt bij de eredienst in de tempel van Jeruzalem. Ook in de rooms-katholieke liturgie heeft wierook een bijzondere plaats gekregen. De opstijgende rook verwijst naar het gebed dat opstijgt naar God. In Psalm 141,2 (Willibrordvertaling) staat: *'Laat mijn gebed voor U zijn als wierook, mijn geheven handen als het avondoffer.'* Deze woorden verbinden het opstijgen van de wierook met het gebed van de mens, die zich tot God richt. Wierook is daarmee een zichtbaar teken van iets wat niet zichtbaar is: de ontmoeting tussen God en mens. De rook stijgt op, verspreidt zich en verdwijnt uiteindelijk uit het zicht. Zo verwijst wierook naar het gebed, dat zich aan onze waarneming onttrekt, maar dat in geloof aan God wordt toevertrouwd.

Zichtbaar en zintuiglijk teken van ontmoeting tussen God en mens

Bij de grote profeten lezen we hoe de heerlijkheid van de Heer heel de tempel vervult. In de katholieke liturgie zien we in de wierook deze heerlijkheid verbeeld; het is de verbinding tussen ons aardse leven en de hemelse werkelijkheid. Ook de geur heeft een symbolische betekenis. Zij brengt een dimensie in de liturgie die niet alleen het verstand, maar ook de zintuigen aanspreekt. De liturgie is immers niet uitsluitend een zaak van woorden en gedachten. Ook wat we zien, horen, ruiken en lichamelijk ervaren, kan ons helpen om ons open te stellen voor het heilige.
Wierook wordt vooral gebruikt tijdens plechtige liturgische vieringen, zoals de eucharistieviering op hoogfeesten, maar ook bij andere vieringen en gebedsmomenten. De priester of diaken gebruikt daarvoor een wierookvat, waarin gloeiende houtskool ligt. Daarop worden korrels wierook gelegd, die door de warmte hun geur en rook verspreiden.

- Pastor Adri Kortekaas

H.NICOLAASPAROCHIE

Teken van eerbied

Het bewieroken is meer dan een ceremonieel gebaar. Het drukt eerbied uit voor God en voor wat aan God is toegewijd. Daarom worden niet alleen het altaar en het evangelieboek bewierookt, maar ook de eucharistische gaven, de gelovigen en bij een uitvaart het lichaam van de overledene.
Dat betekent niet dat wierook op zichzelf een heilige kracht bezit. De betekenis ligt in het geloof dat door het gebruik ervan wordt uitgedrukt. Het is een lichamelijk en zichtbaar gebaar waarmee de Kerk uitdrukking geeft aan haar gebed, haar aanbidding en haar eerbied voor het heilige.

Verbinding tussen hemel en aarde

De opstijgende rook kan ook worden verstaan als een beeld van de verbinding tussen hemel en aarde. In de liturgie komen het aardse en het hemelse samen: mensen verzamelen zich op een concrete plaats, maar hun gebed richt zich op God en sluit aan bij de lofzang van de engelen en de heiligen.
In het boek Openbaring wordt deze symboliek nog eens uitdrukkelijk beschreven. In Openbaring 8,3-4 verschijnt een engel met een gouden wierookvat. Hem wordt veel wierook gegeven om die samen met de gebeden van alle heiligen op het gouden altaar voor Gods troon te offeren. De rook van de wierook stijgt samen met de gebeden op voor God.

Uitnodiging tot gebed

Wierook heeft ook een praktische, spirituele betekenis. De geur en de rook kunnen helpen om stil te worden, de aandacht te richten en het besef van Gods aanwezigheid te verdiepen.
De rook is vluchtig: hij stijgt op, verspreidt zich en verdwijnt. Toch laat hij zijn geur achter. Daarin kan een beeld worden gezien van het gebed en van het geloofsleven. Niet alles wat mensen biddend aan God toevertrouwen, is onmiddellijk zichtbaar of tastbaar. Soms blijft de uitwerking verborgen. Toch kan het gebed, zoals de geur van wierook, zijn sporen nalaten. Wierook nodigt uit om het alledaagse even los te laten en ruimte te maken voor het mysterie. Het herinnert de gelovigen eraan dat de liturgie niet alleen iets is wat zij doen, maar ook een moment waarop zij zich openstellen voor God.

Advertenties

Zoekt u iemand die uw administratie kan doen, maar kunt u deze niet in dienst nemen?
Hebt u iets te veel financiële administratie omhanden?
Vindt u uw administratie eigenlijk vervelend en tijdrovend werk?
Van der Kruk Consultancy
DÉ OPLOSSING VOOR UW ADMINISTRATIE
Ing. Nettie van der Kruk
T (06) 371 55 371
E contact@vanderkrukconsultancy.nl
I www.vanderkrukconsultancy.nl

PHOTO's by Leonie
info@photosbyleonie.nl
06-526 300 48
www.photosbyleonie.nl

Gebroeders Huurman
een vertrouwde naam
voor al uw bouwwensen
Bouwbedrijf | Gebroeders Huurman
100 jaar vakmanschap en deskundigheid in nieuwbouw, verbouw, onderhoud en renovatie.
www.gebrhuurman.nl
Kwaliteit Zekerheid Service Garantie

Met betrokkenheid en respect wordt alles tot in detail geregeld
Teeuw
UITVAARTVERZORGING
Hoekeindseweg 61
Bleiswijk
www.teeuwuitvaartverzorging.nl
Dag en nacht bereikbaar
079 - 342 60 70

Hospice Elim.
Ondersteuning in de laatste levensfase, ook bij u thuis.
079 8200881
www.hospice-elim.nl
Hospice - Elim
MOERKAPELLE

HANS

Mijn moeder hield van fresia's en in vele woonkamers van tantes en bij ons thuis stond steevast een bosje oranje fresia's. Nu ruiken ze lang zo uitbundig niet meer, maar destijds kwam de geur je bij binnenkomst tegemoet.

De geur van zondag

De zondagse sigaar, koffie pruttelend op het middenpitje van het fornuis, de geur van het glaasje cognac of Zwarte Kip-advocaat.
De geur van de bloemkool, voor de zondag met een sausje, gelardeerd met de geur van een petroleumstel met een pannetje draadjesvlees. Zuinig een stukje, dan hebben we morgen ook nog wat.
De geur van het toetje, stoofpeertjes of zelfgemaakte vla.

Geurfilters kende niemand. Je rook de geur van kolen, olie en of houtkachels. In Delft de geur van pindakaas, gist, spiritus en van beenderlijm en gelatinefabrieken. In Rotterdam de typische geur van de havens, water, teer, touw, verf, stookolie en de vele goederen die per schip vervoerd werden.
We hebben inmiddels veel meer oog voor de keerzijde van al die geuren. Als je eens goed benauwd ben geweest, weet je hoe adembenemend een geur kan zijn.

Je eigen geur

Parfum was een luxe en behalve de lucht van Sunlight-zeep en het wasmiddel waarin de kleding gewassen werd was er weinig op het gebied van geurwater. Hygiëne stond überhaupt op een ander niveau. Waar we nu één keer per dag onder de douche staan was dat ooit eens per week. Dat je je eigen geur had, hoorde er toch een beetje bij. Heel wat anders dan wat je tegenwoordig ruikt als je een treincoupé binnenloopt in de ochtendspits.

Ook buiten had alles zijn geur.
Met je ogen dicht wist je waar je langs liep.
Bij de bakker rook je het brood.
Bij de drogist laurier.
Bij de kruidenier alles door elkaar.
En bij de dokter, tandarts en in het ziekenhuis was lysol de voornaamste geur.

Mij bekruipt wel eens een gevoel van weemoed als ik voor een bakkerij sta, het brood zie liggen en de heerlijke geur nauwelijks meer ruik.
Soms lijkt het alsof alleen de geur van appeltaart bij de bezichtiging van een huis de enig gedoogde geur is die uit die tijd is overgebleven.

KIJK

Ik vraag me af ...

Waarom is er in protestantse en joodse erediensten geen wierook te vinden? Over het gebruik van wierook lees je immers veel in het Oude Testament.

Als we naar de vroege christelijke kerk van de eerste drie eeuwen kijken, zullen we er nauwelijks wierook aantreffen. Hoewel de Joodse tempeldienst vele wierookoffers kende en destijds ook in de Romeinse en Griekse wereld tijdens religieuze plechtigheden wierook gebruikt werd, zagen de eerste christenen er juist daarom van af.

Zij wilden zich onderscheiden van de bestaande religies waarin wierook gebrand werd voor de verschillende godenbeelden en ook voor beelden van vergoddelijkte mensen zoals de keizer. Dat was in strijd met het monotheïsme van de christelijke gemeenschap.
Alleen tijdens een begrafenis gebruikten christenen, net als alle andere bewoners van het Middellandse Zeegebied, wierook als eerbetoon aan de gestorvene en om de atmosfeer te veraangenamen.

De verloochening van wierook veranderde na de derde eeuw, toen het christelijke geloof onder keizer Constantijn de Grote tot staatsgodsdienst werd verheven. De eer die men eerder aan de goden en de keizer bracht, ging langzaam over op de werkelijke heerser over het al, Christus, en diens vertegenwoordiger, de bisschop.
Tijdens de Reformatie namen de protestanten afstand van veel zintuiglijke en rituele elementen uit de Rooms-Katholieke Kerk – zoals beelden, gewaden, wijwater en wierook, omdat deze werden geassocieerd met bijgeloof of menselijke toevoegingen aan de eredienst.

Hoewel wierook wel degelijk een rol speelt in de Bijbel, zoals het reukofferaltaar in de tabernakel in het Oude Testament en Psalm 140: *'Laat mijn gebed voor U opstijgen als wierook'*, wordt dit door de meeste protestantse kerken als symbolisch gelezen in plaats van fysiek toegepast.

Waardoor ontbreekt het gebruik van wierook ook in de eredienst van de Joden in de synagoge? Met verwoesting van de tempel in Jeruzalem door de Romeinen in 70 na Christus werd hiermee ook de heilige en unieke plaats van de (reuk)offers verwoest.
Men moest naar een andere vorm van samenkomen zoeken. Zo zouden de offerloze bijeenkomsten van schriftlezing, zang en gebed zich in de synagogen hebben ontwikkeld.

Informatie in een notendop uit:
- *dbnl.org: Casper Staal, 'De geurende kerk', 2006*
- *kerkenisrael.nl*
- *John Bowker, 'Groot handboek bij de Bijbel', 1998*

• Irene de Geus-Haasbroek
KiZ-REDACTEUR

VAN DE REDACTIE

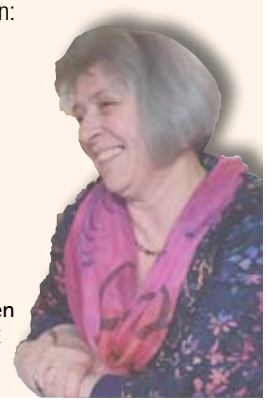
Je neus achterna

We stonden in de keuken appelmoes te koken, kleinzoon van zes en ik. Zijn moeder is er dol op en het gezin kon wel een oppepper gebruiken, met een broertje in het ziekenhuis en het zusje thuis.

'We hebben over zintuigen geleerd op school', vertelde hij, staand op het krukje naast mij. 'Het zijn er vijf.' En hij telde ze uit op zijn hand: 'Zien met je ogen, horen met je oren, voelen met je vingers, proeven met je tong ... en ehm ... ja: de reuk! Als je iets lekkers ruikt ga je je neus achterna, kijk zo, oma ...' Hij deed het voor op handen en voeten en snuffelend als een hondje. 'Dan ontdek je dat het lekkere koekjes zijn die net uit de oven komen. Die kun je trakteren.'

Een ingenieus geschapen zintuig, die neus. 'Als een geur je aandacht trekt, zul je automatisch gaan snuiven zodat er meer geurmoleculen binnenkomen', schrijft Hanna Holwerda in haar boek *Prikkels* voor kinderen. En bijvoorbeeld waarom je niet één maar twee neusgaten hebt: iedere drie uur wisselen ze van snelle of langzame luchtstroom. Je hersenen krijgen snel bericht over wat je ruikt en die gebiedjes liggen dicht bij je emoties en je geheugen. Ah, vandaar. Met weetjes en proefjes verbindt ze het ook met 'ruiken als Jezus' en de geur van het Goede Nieuws verspreiden: 'Stel dat je de geur van Christus opdoet, net als parfum, wat ruiken mensen dan?'

Echt een aanrader, dit 'Bijbels zintuigenboek'. Om meer te ontdekken over wie God is en om te gaan met anderen en de wereld om je heen.

• Marieke (A.M.) van der Giessen-van Velzen
HOOFD/EINDREDACTIE

Advertenties

Bezoek voor actuele informatie over kerkdiensten en activiteiten de websites van de wijkgemeenten, de website PGZOETERMEER.NL en onze website KERKINZOETERMEER.NL

KERKDIENSTEN IN NOVEMBER

PROTESTANTSE GEMEENTE ZOETERMEER	zondag 8 november	zondag 15 november	zondag 22 november Eeuwigheidszondag	zondag 29 november Eerste Advent
WIJKGEMEENTE OUDE KERK **Oude Kerk** • Dorpsstraat 59, 2712 AD **T** (079) 316 39 09 **W** oudekerkgemeente.nl	10.00 uur ds. A.D.L. Terlouw *Dankdienst voor Gewas en Arbeid*	10.00 uur ds. E. Westrik Boskoop	10.00 uur ds. A.D.L. Terlouw *m.m.v. Kerkkoor Oude Kerk*	10.00 uur ds. A.D.L. Terlouw *Viering Heilig Avondmaal* 18.30 uur ds. A.C. Verweij Voorburg *Voortzetting en Dankzegging Heilig Avondmaal*
WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-ZUID **De Regenboog** Nathaliegang 263, 2719 CR **T** (079) 362 87 03 **W** pwzz.nl	10.00 uur ds. J.T. van der Wolf *Avondmaal*	10.00 uur mw. L. de Pooter Pijnacker	10.00 uur ds. J.T. van der Wolf *met Oase Quintet*	10.00 uur *met Cantorij*
WIJKGEMEENTE OOSTERKERK **Oosterkerk** Oosterheemplein 320, 2721 ND **T** (079) 593 78 08 **W** oosterkerkzm.nl	10.00 uur ds. M. van Heijningen Alblasserdam 17.00 uur ds. N. de Jong Rotterdam *Hart4U-dienst*	10.00 uur ds. P.J. Visser Den Haag 17.00 uur ds. P. Baas	10.00 uur ds. P. Baas 17.00 uur ds. C.M. van Loon Rotterdam	10.00 uur ds. P. Baas *Voorbereiding Heilig Avondmaal* 17.00 uur ds. W.T. Koelewijn Bergschenhoek
PERRON OOSTERHEEM **Oosterkerk** (bovenzaal) **T** 06-3823 8349 **W** perronoosterheem.nl	10.00 uur Taco Koster	10.00 uur Gesina Joziasse	10.00 uur Willem van Rumpt	10.00 uur Pieter-Jan Rodenburg
WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-NOORD **Ichthuskerk** Parkdreef 258, 2724 EZ **T** (079) 341 36 20 **W** pwzn.nl	10.00 uur Jan Buurma en Cees Moerland *Themaviering 'Dankbaarheid tussen voedsel en droogte'*	10.00 uur gb. R. Karsdorp 16.00 uur *Interkerkelijke Vrouwenviering*	10.00 uur ds. E. Dibbets-van der Roest en gb. R. Karsdorp *met tolk Gebarentaal*	10.00 uur dhr. J. Hanekamp *m.m.v. Christelijk Mannenensemble*
VRIJZINNIGE GEMEENTE **Adventskerk** • Julianalaan 3, 2712 CB **T** 06 -1595 7805 **W** vcgz.nl	10.30 uur ds. K.H. van Klaveren Den Haag		10.30 uur *Vrij-Zinnig Tafelgesprek*	10.30 uur ds. M. Wassenaar 's-Gravenzande
KERNGEMEENTE DE PELGRIM Dublinstraat 30 • **T** 06-5124 5641 (Jos Mooren) **W** depelgrimzoetermeer.nl	19.30 uur *Taizéviering* Moeder Teresasingel 100		10.00 uur *Pelgrimsviering* Dublinstraat 30	
HERVORMDE MORGENSTERGEMEENTE **Morgensterkerk** • Nassaulaan 1 2712 AT • **T** (079) 316 23 46 **W** morgenstergemeente.nl	10.00 uur ds. P. Nobel Noordwijk 17.00 uur ds. A. van Vuuren Capelle a/d Ijssel	10.00 uur ds. J. van der Meijden Rijssen 18.30 uur ds. J.M. Molenaar	10.00 uur ds. J.M. Molenaar 18.30 uur ds. G.J. Hiensch Schoonhoven	10.00 uur ds. J.M. Molenaar *Voorbereiding Heilig Avondmaal* 18.30 uur ds. B.J. van Assen Moerkapelle
SAMENWERKINGSGEMEENTE HET LICHTBAKEN **De Lichtzijde** • Broekwegzijde 196, 2725 PE **T** (079) 341 53 48 **W** lichtbakenzoetermeer.nl	10.00 uur br. Th. van der Horst 16.30 uur ds. M. Biewenga *Leerdienst* *'Relaties van liefde en trouw'*	10.00 uur ds. H.J. Roosenbrand *Heilig Avondmaal* *'Vrienden voor het leven'*	10.00 uur ds. M. Biewenga 18.30 uur *Vesperviering*	10.00 uur ds. M. Biewenga
EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE **Adventskerk** • Julianalaan 3, 2712 CB **W** ebg-haaglanden.nl		14.00 uur ds. F.J. de Jong *Zangdienst met overdenking*		

ONDER WOORDEN

Niet te beschrijven

Niet te beschrijven
wat een geur doet in je neus
en in het weke van je hersenen,
een bloem,
strandlucht.

Laatst liep ik op een weg
toen langs mij streek een vleug
van vroeger,
van potten inkt en rekenen,
wat ik in der eeuwigheid zou
zijn vergeten,
ik liep ertegenop.

Men zegt dat van bepaalde
vlindersoorten
het reukvermogen
zich uitstrekt over kilometers,
maar of het nu de natuur is
of een oude school,

of een meisje dat in je armen staat
en geurt als zeven jaar geleden
of, als het heeft geregend,
de hartverscheurende kracht van
een naaldwoud
– je noemt het,
maar beschrijven kun je het niet.

Gerrit Krol
Uit: *Polaroid. Gedichten 1955-1976*

COLOFON

***Kerk in Zoetermeer* is een uitgave van de Protestantse Gemeente Zoetermeer.**
Deze krant verschijnt tien keer per jaar.

10e jaargang | nummer 9 | november 2026

Redactie Jan Blankespoor, Irene de Geus-Haasbroek, Marjolijn van der Haven-Verweij, Hans Kühn, Hanneke Lam, Willem van Rumpt

Hoofd- en eindredactie
Marieke van der Giessen-van Velzen
E redactie@kerkinzoetermeer.nl
W kerkinzoetermeer.nl

Ontwerp en vormgeving Jessica Monker

Druk Opmeer Drukkerij bv, Den Haag

Medewerkers aan dit nummer
Erika Dibbets-van der Roest, Ronald Karsdorp, Adri Kortekaas, Hanneke von Meijenfeldt • *Illustraties* Peter van Holten (Getekend), Theo Poot (KidZ-puzzel, KIJK-prent) • *Kerkdiensten en vieringen* Sherida van Aalst, Jolande Annema, Rinus van Dorland, Marjon de Gelder, Joop de Groot, Jaap Sneep, Matthé Vermeulen, Baukje Walet, Arco Weening

Kopij december 2026 t/m 6 januari 2027
Voor de decemberkrant samen met de eerste week van januari graag berichten en kopij insturen **woensdag 11 november** naar redactie@kerkinzoetermeer.nl
Het Kerst-Driekoningennummer komt uit op woensdag 2 december.

Contact bezorging
Buytenwegh/De Leyens, Noordhove, Seghwaert, Oosterheem: Bert de Jong • **T** (079) 346 00 54
Rokkeveen: Fam. J.C. Jol • **T** (079) 362 06 03
Meerzicht: dhr. P. v/d Broek • **T** (079) 321 43 91
Dorp, Driemanspolder, Palenstein, Stadshart: Mw. A. Maas • **T** (079) 316 63 73

***Kerk in Zoetermeer* ook ontvangen?**
Wilt u ook (vrijwel) maandelijks *Kerk in Zoetermeer* ontvangen? Dat kan! Geef het door via **info@kerkinzoetermeer.nl** of bel de eindredactie: **(079) 3 522 519** Dit kan ook voor losse of extra nummers van een bepaalde editie.
Het richtbedrag voor tien nummers per jaar is € 25. Uw bijdrage voor 2026 kan nog naar **NL15 RABO 0373 7337 04** t.n.v. Protestantse Gemeente Zoetermeer Kerkblad.

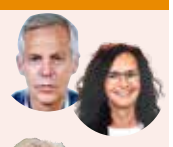
Kerkelijk Bureau
Boerhaavelaan 40, Kantoor B11-029/030, 2713 HX Zoetermeer. Te bezoeken op dinsdag- en vrijdagmorgen tussen 9.30 en 11.30 uur. Bellen kan dinsdag t/m vrijdag tijdens kantooruren.
T 06-4559 0682 **E** kerkbureau@pgzoetermeer.nl
W pgzoetermeer.nl

Ook adverteren?
Bekijk onze advertentietarieven en neem contact op over de mogelijkheden! • **E** advertenties@kerkinzoetermeer.nl
W kerkinzoetermeer.nl/adverteren

OVERIGE DIENSTEN & VIERINGEN

Dienst voor doven • Chagallruimte Ichthuskerk • elke 2e zondag			
zondag 8 november	10.00 uur	ds. Wim Otte *Interkerkelijke Stichting Dovenpastoraat Zoetermeer e.o.*	
WelThuis Buytenhaghe • elke 2e dinsdag			
dinsdag 10 november	15.00 uur	ds. Rein Algera	
WelThuis Vivaldi • maandelijks			
zondag 15 november	10.30 uur	ds. Pieter Baas	
De Camee • elke 4e donderdag behalve in juli • Camee 22, 2719 RL			
donderdag 26 november	16.00 uur	Contact: Matthé Vermeulen • **T** 06-5532 5749	
WelThuis Magnolia • Themaviering • Oosterheemplein 232-237, 2721 NC			
elke vrijdag	14.00 uur	Contact: Nanda van den Berg • **T** 079-341 41 35	
WelThuis De Morgenster • Weeksluiting			
elke vrijdag	15.30 uur	Contact: Marja van den Boomgaard • **T** 06-2251 2609	
Inloophuis Rokkeveen • Middagpauzedienst			
elke vrijdag	11.30 uur	Contact: Wil Bettenhaussen-Baak • **T** 06-1716 2619	

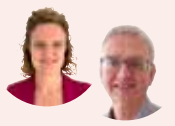
CONTACT VERTROUWENSPERSONEN

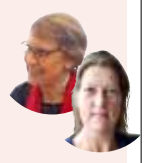
OUDE KERK
Kees Hakkenberg
en Willeke Verschoor
E vertrouwenspersoon@oudekerkgemeente.nl

DE REGENBOOG
Hanneke von Meijenfeldt
T 06-2956 6786
Bram van Strijen
T 06-8324 0255
E vertrouwensteam@pwzz.nl

OOSTERKERK
Henriëtte Griffioen
Jaap Rodenburg
T 06-1327 4546
E vertrouwensteam.oosterkerkzm@gmail.com

ICHTHUSKERK
Binie Geut • **T** 079-320 09 06
Tamara Platteel
T 06-1091 2189
E vertrouwensteam@pwzn.nl

CONTACT

PROTESTANTSE WIJKGEMEENTE OUDE KERK
Predikant ds. Arjen Terlouw
Werkdagen: maandagmiddag t/m donderdag
T 06-1835 5778 • **E** predikant@oudekerkgemeente.nl
Scriba Ria Kamp •**T** (079) 361 03 18 • **E** scriba@oudekerkgemeente.nl

PROTESTANTSE WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-ZUID (DE REGENBOOG)
Predikanten ds. Jan en Els van der Wolf-Kox
Parelgrijs 56-58, 2718 NV
T 06-3863 6293 (Jan) • **E** jtvanderwolf@gmail.com
Werkdagen maandag t/m vrijdag
T 06-3863 6292 (Els) • **E** evanderwolfkox@gmail.com
Vrije dagen woensdag en zaterdag
Scriba Annemieke Hobers-Nieuwenburg
T 06-2233 6695 • **E** scriba@pwzz.nl

HERVORMDE WIJKGEMEENTE OOSTERKERK
Predikant ds. Pieter Baas • Berkelstroom 47, 2721 AG
T 06-8359 9143 • **E** predikantoosterkerk@gmail.com
Vrije dagen dinsdag- en donderdagmiddag, zaterdag
Scriba Marten Heikoop
T 06-4033 8226 • **E** scribawijk4@gmail.com

Perron Oosterheem
Oosterheemplein 320, 2721 ND
T 06-3823 8349 • **W** perronoosterheem.nl

VRIJZINNIGE GEMEENTE ADVENTSKERK
Voorganger ds. Karl van Klaveren • **T** 06-1104 1992
Secretaris Max Hofman • **E** secretaris@vcgz.nl

KERNGEMEENTE DE PELGRIM
Nieuwe locatie: Philipsstraat 3F 2722 NA
Pionier Gerda Griffioen • **T** 06-2497 5092
E gerda@depelgrimzoetermeer.nl
W www.depelgrimzoetermeer.nl

HERVORMDE MORGENSTERGEMEENTE
Predikant ds. J.M. Molenaar • Julianalaan 17, 2712 CB
T (079) 316 37 12 • **E** predikant@morgenstergemeente.nl
Scriba Arco Weening • **T** 06-2869 2939
E scriba@morgenstergemeente.nl

SAMENWERKINGSGEMEENTE HET LICHTBAKEN
Predikant ds. Matthijs Biewenga • **T** 06-3391 7963
E dominee.matthijs@lichtbakenzoetermeer.nl
Predikant ds. Hans-Jan Roosenbrand
T 06-4112 0481 • **E** dominee.hans-jan@lichtbakenzoetermeer.nl
Scriba Marjon de Gelder • **T** 079-321 05 46
E scriba@lichtbakenzoetermeer.nl

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
Predikant ds. Folkert de Jong • **T** 06-1094 1959
E f.dejong@ebg.nl
Werkgroep Zoetermeer zr. Sherida van Aalst
T 06-1470 7188 • **E** sherida_62@live.nl

PROTESTANTSE WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-NOORD (ICHTHUSKERK)
Predikant ds. Erika Dibbets-van der Roest • Toscaschouw 23, 2726 JJ • **T** 06-2197 6875 • **E** predikant@pwzn.nl • **Vrije dag** donderdag
Jongerenpastor Arianne Lodder • **T** 06-2324 1540 • **E** kerkelijkwerker@pwzn.nl • **Werkdagen** dinsdag t/m donderdag
Geestelijk begeleider Ronald Karsdorp • **T** 06-2260 7030 • **E** r.karsdorp@kpnmail.nl
Scriba Marja Frericks • **T** 06-4600 0096 • **E** scriba@pwzn.nl

Irishof Vivaldi zoekt vrijwilligers

Irishof is de palliatieve terminale afdeling in Vivaldi. Hier ontvangen gasten in hun laatste levensfase warme en persoonlijke zorg, waarbij vrijwilligers een belangrijke rol spelen en het zorgteam ondersteunen. Lijkt dit u waardevol en bent u een paar uur per week beschikbaar?

meer info en contact
E l.oosterbaan@paletwelzijn.nl
W kerkinzoetermeer.nl

GEBEDSMOMENTEN

Oude Kerk
Elke dinsdag, 19.15-19.45 uur.
E leenmanf@xs4all.nl

Oosterkerk
Elke twee weken op woensdag.
19.00-19.55 uur E gebedskring-oosterkerk@proton.me

Ichthuskerk
Elke zondag van 9.15-9.30 uur en elke derde dinsdag 20.00 uur.
Jacoba Leeuwenburgh
T 079-341 69 87

Het Lichtbaken
Gebedsavond om 19.30 uur, donderdag 5 nov en 3 dec.
E scriba@lichtbakenzoetermeer.nl

Bidden voor Zoetermeer
Elke eerste vrijdag, 19.00-20.00 uur.
De Uitkijk, Wattstraat 64
E h_nebbeling@kpnmail.nl

Gebed vervolgde christenen
Iedere laatste zaterdag, 10.00-10.30 uur, nabij Dobbe-eiland.
E roelie.vanderlinden@gmail.com

Gebed voor Midden-Oosten
Elke tweede zondagavond.
Ies Roos (Baptistengemeente)
T 06-1662 9726

Women for women
Bidden voor vervolgde christen-meisjes en christenvrouwen.
maandelijks op woensdagmorgen
E roelie.vanderlinden@gmail.com

UITGELICHT

Dankbaarheid tussen voedsel en droogte

Zondag 8 november staat de viering in de Ichthuskerk in het teken van dankbaarheid voor de oogst en de zorg voor klimaat en milieu. Te gast zijn twee theologiestudenten uit Indonesië, waar bosbranden en overstromingen het leven bedreigen. De Engels gesproken teksten worden vertaald naar het Nederlands.

W pwzn.nl

Leerdiensten 'Relaties'

De Lichtbaken-diensten van 8 en 15 november zijn themavieringen in een serie rondom 'Relaties'. Onderwerpen waren eerder: Broers & zussen van Jezus!, Single, Liefde die dient – over relaties van liefde en trouw. Op zondagmiddag 8 november daarvan deel 2 Homorelaties en zondagmorgen 15 november gaat het over Vrienden voor het leven.

W lichtbakenzoetermeer.nl

Praten met de Nachtwacht

Wat als je niet alleen naar de Nachtwacht kijkt, maar er echt in stapt? In 'Praten met de Nachtwacht' komt Rembrandts meesterwerk tot leven in een unieke filmervaring met de mensen op het doek. Geen droge geschiedenis, maar een spannend, menselijk en soms verrassend grappig gesprek over macht, ambitie, eer, verlies en de prijs van roem.

9 november, 19.30 uur, Adventskerk, Julianalaan 3; vrijwillige bijdrage E khvanklaveren@gmail.com

'Rechts en de kerk'

In de serie 'Links, rechts, in de maat – over polarisatie en de kerk' organiseert de 2e Verdieping een derde avond op 10 november van 20.00-21.30 uur. Met o.a. ds. Coen Wessel, algemeen secretaris van de landelijke Raad van Kerken, en het zal gaan over de associatie van christenen met rechtse politiek.

De Kapelaan, Nicolaasplein 2; vrije deelname, aanmelden mag

Interkerkelijke Vrouwenviering

'Wat of wie zet jou in beweging?' Als je bent vastgelopen, heb je een 'zetje' nodig om weer levensmoed te krijgen en richting te vinden. Hoe doe je dat en welke stappen zet je? Hierover zal het gaan in de Vrouwenviering op zondag 15 november, 16.00 uur, Chagallruimte Ichthuskerk, Parkdreef 258.

Marga Schipper T 06-4759 4269

Toerusting 'Dementie'

Hoe herken je dementie? Hoe ga je om met iemand die in de war raakt? En hoe zorg je ervoor dat iemand met dementie zich gezien, welkom en waardevol blijft voelen? Daarom een toerustingsmiddag met interactieve training, verzorgd door Alzheimer Nederland, met praktische informatie, herkenbare voorbeelden en handvatten.

19 november, 13.30-16.00 uur, Ichthuskerk; aanmelden vóór 12 november E familiespaan0516@gmail.com

Lees meer op kerkinzoetermeer.nl Daar vindt u alle activiteiten in kerk en wijk.

GETEKEND

MEEDENKERS EN -DOENERS GEVRAAGD

De Groentedeler start in Zoetermeer

DUURZAAM INITIATIEF • **Gezonde voeding beschikbaar maken voor iedereen, daar zet Stichting De Groentedeler zich voor in. Verse, duurzaam geteelde groenten, door vrijwilligers geoogst, worden rechtstreeks aan klanten van de Voedselbank gedoneerd.**

Stichting De Groentedeler is gestart als initiatief van de duurzaamheidswerkgroep van de Leidse geloofsgemeenschap Ekklesia. Daar ontstond het idee om klanten van de Voedselbank te ondersteunen met iets wat iedereen nodig heeft: verse en gezonde groenten, en wel vanuit een lokaal initiatief. Samen met Mariska Verhulst, eigenaresse van Zelfoogsttuin Bij Mei in Zoeterwoude, werd in 2021 de eerste stap gezet en al snel werd duidelijk hoe waardevol de bijdrage van verse groenten voor Voedselbank Leiden was.

Samenwerken

Samen met het bestuur van Leiden, lokale partners en Voedselbank Zoetermeer heeft er een verkenning plaatsgevonden voor de oprichting van Stichting De Groentedeler ook in Zoetermeer.

Verschillende kerken toonden hun betrokkenheid, Voedselbank Zoetermeer reageerde enthousiast en tuinder Eline van Rijn in de Geerpolder tussen Zoeterwoude, Zoetermeer en Leidschendam, stond klaar om de mogelijkheden op haar tuin te bespreken. Dit nodigt uit tot het vormen van een bestuur in Zoetermeer. Een groep mensen die periodiek samen wil komen om ideeën uit te werken, initiatieven en mensen te verbinden en te zorgen dat er zo veel mogelijk verse groenten geoogst én gedoneerd kunnen worden.

Doe je mee?

Met Peter Klapwijk, als sparringpartner, kennisondernemer en adviseur in de glastuinbouw en voormalig bestuursvoorzitter van De Groentedeler Leiden, help je mee om de koers van De Groentedeler Zoetermeer te bepalen en de organisatie verder te ontwikkelen. Misschien heb je ervaring met financiën, communicatie, fondsenwerving, juridische zaken of organisatie, of ben je juist heel goed in het leggen van contacten. Misschien breng je vooral bestuurlijke ervaring, maatschappelijke betrokkenheid en een flinke dosis enthousiasme mee. Wat jouw specialisme ook is, we maken graag kennis met je!

informatie en aanmelden op W degroentedeler.nl/zoetermeer

• ds. Erika Dibbets-van der Roest en pastoor Ad van der Helm

Foto: Leonie Vreeswijk-Feith

Geuren van mensen

Geuren … van bloemen, van broodbakken, lekker! Maar de geur van mensen geeft een bijzondere andere emotie. Natuurlijk ruik ik het liefst aangename geuren; deze koester ik, ja misschien zelfs wel een beetje té. Maar ook onaangename geuren kunnen als de dag van gisteren weer opspelen.

In mijn eerste jaren als juf werkte ik met kinderen die we labelen met een verstandelijke beperking. Maar is er een beperking? Ze zijn eerlijk en oprecht en aanhankelijk. In de groep was een meisje dat op een boerderij woonde waar volop gras gekuild werd. Dat gaf naar mijn idee een zure vervelende lucht. Die lucht trok overal in. Haar klasgenoten zeiden dan ook rechttoe rechtaan: 'jij stinkt'.
Wat doe je dan als juf, want ik was het roerend met hen eens. Een schat van een kind – hoe kon ik haar verdedigen? Ik kreeg gelukkig een idee waar ik nog altijd dankbaar op terugkijk.
We gingen met elkaar de klas anders inrichten: schuiven met stoelen en tafels en overleggen wie waar ging zitten. Zo kon ik sturen dat ze wel bij een groepje zat maar niet direct naast een ander. Of we eraan gewend raakten? Ik weet het niet maar in de loop van de dag leek de onaangename geur minder.

De geuren van de mensen van wie je heel veel houdt zijn voor mij altijd aangenaam. En zeker die van je partner. Toen mijn man overleden was koesterde ik de geur van zijn kleding die in de kast hing. Niet alles was weg, nog niet. Maar na enige tijd komt de rauwe werkelijkheid echt, want dan gaat die aangename geur over in eerder onaangenaam. Maar iets in de herinnering blijft – dat als ik eraan denk ik mij verbeeld het te kunnen ruiken. Kostbaar!

COLUMN

Welriekend

Deze editie van *Kerk in Zoetermeer* gaat over geuren, het zal u niet ontgaan zijn. De Bijbel verwijst er regelmatig naar en spreekt over geuren en 'welriekende' momenten.

Jezus werd geboren in een stal, niet bepaald de geur van een kraamkamer maar met de geur van stro. Kort na Zijn geboorte kwamen de 'wijzen' met mirre en wierook. Maria (uit Betanië) zalft jaren later Jezus' voeten met nardusolie en na de kruisiging van Jezus komt Nicodémus. Samen met Jozef van Arimatea brengt hij een honderd-liter-maat mengsel van mirre en aloë om het lichaam van Jezus te balsemen en te begraven.

Allemaal gebeurtenissen met een luchtje.

Allemaal gebeurtenissen met een luchtje. Wierook komen we nog steeds tegen. Naast religieuze redenen was het jarenlang ook een probaat middel om de lucht van rijke 'stinkerds' die in de kerk begraven lagen wat te maskeren.

Geuren roepen herinneringen op. Waar ze veelal diep en onbereikbaar weggeborgen zijn, kan een geur die weer naar boven halen. Mijn vriendje Nico overleed toen we elf waren. Bij het afscheid nemen was hij omringd met een zee van bloemen. En nog altijd wanneer ik een bloemenwinkel binnenloop, komt standaard de herinnering aan Nico bij mij naar boven.

De reuk waarschuwt ook bij calamiteiten. Aan gas is een lucht toegevoegd dat ons waarschuwt bij lekkages. En over het algemeen kun je ervan uitgaan dat wanneer een lucht je de adem beneemt, het niet wijs is er onbeschermd in te gaan. Zo is de reuk een veelzijdig zintuig. Van herinneringen naar emotie tot alarm, het kent vele, veelal onbelichte functies.

Een unieke geur. De geur die hoort bij thuis.

We gaan de herfst in en Kerst tegemoet. We ruiken de geur van gevallen bladeren en straks halen we de geur van dennenbomen weer in huis. We maken het huis gezellig. En met de schoonmaakmiddelen, deodorantjes, parfumerieën, kookkunsten, huisdieren wellicht en wat we meer doen in huis, geven we ons huis een eigen geur. Een unieke geur. De geur die hoort bij uw thuis. Je kunt de hele wereld over gaan, de meest geweldige geurstokjes meenemen van een reis, maar jouw huis ruikt zoals alleen jouw huis mag ruiken.

Welriekend thuis.

• Hans Kühn-van Loon
KiZ-REDACTEUR

Alle vaste contactgegevens en adressen vindt u op pagina 4 van deze krant. Bel, mail of kijk op de aangegeven websites voor actuele informatie. De agenda Uitgelicht op kerkinzoetermeer.nl houdt alles actueel.

OPEN KERK

Nederlands babbelen
Elke di en wo 10.00-12.00,
Morgensterkerk, Nassaulaan 1

Open Oosterkerk
Elke di 13.00-16.00 uur
E pjvandaalen@gmail.com

Open Lichtzijde
Elke ma en do 14.00-15.30
aan de mooi verbouwde
Broekwegzijde 196!

Open Oude Kerk
Elke vr 14.00-15.30 uur
E jokevanderkrukkrop
@gmail.com

INLOOP

Inloop De Herberg
Elke di van 10.00-12.00 uur, ook voor hulpvragen, i.s.m. Diaconaal Centrum Kruispunt.
Dorpsstr. 59 W oudekerkgemeente.nl

Inloophuis Rokkeveen
Elke vrijdag. Let op: tijdelijk in Moeder Teresakerk vanwege verbouwing De Regenboog!
10.00-13.00 uur T 06-1716 2619
E wil.bettenhaussen@gmail.com

Diaconaal Centrum Kruispunt
Elke di van 13.00-15.00 uur. voor gesprek, hulp en info.
César Franckrode 60
T 06-5321 2273
E info@diaconaalcentrum.nl

Inloop Morgensterkerk
Welkom van 10.00-11.45 uur elke eerste woensdag.
T 06-1492 1195
E inloop@morgenstergemeente.nl

Inloop Open Ichthus
Elke wo van 10.00-12.00 uur: ontmoeting, gesprek en stilte.
Thea Streef T 06-2095 7228

Koffie-, thee- en aandachtschenkerij
Elke do van 10.00-12.00
Let op: Dublinstraat 30, bij De Pelgrim-banner!
E info@depelgrimzoetermeer.nl

Open Kapelaan
Elke vrijdag Kruispunt-inloop voor hulpvragen, een praatje, thee en koffie. Stap gerust eens binnen, we staan graag voor je klaar.
10.30-12.30 uur,
Nicolaasplein 2
E info@dekapelaan.nl

DE PELGRIM

Voortaan te vinden aan Dublinstraat 30 W depelgrimzoetermeer.nl
T 06-5124 5641 (Jos Mooren) E info@depelgrimzoetermeer.nl

- **Ochtendgebed en ontbijt**
  ma t/m do, 7.30 gebed, 8.00 ontbijt, Regenboogschool, Kerkenbos 12
- **Emmaüswandeling**
  elke vrijdag, 10.30-12.00 uur; vertrek Balijhoeve, Kurkhout 100
- **Taizéviering**
  elke tweede zondag, 19.30 uur Moeder Teresasingel 100
- **Pelgrimviering**
  elke vierde zondag, 10.00 uur, Dublinstraat 30
- **Langeafstandstocht**
  aansluitend aan de Pelgrimviering fietsen of wandelen, vertrek 11.00 uur Dublinstraat 30

Meer nieuws over de nieuwe pionier volgt in december.

OPEN ICHTHUS

Gedenken en gesprek

Op zaterdag 21 november is de Ichthuskerk tussen 16.00 en 17.00 uur open. In stiltecentrum De Toewending kun je een kaarsje aansteken om iemand te gedenken die het afgelopen jaar of eerder overleden is. Leden van het pastoresteam zijn aanwezig om je welkom te heten en een luisterend oor te bieden.

Schrijfcafé

Maak kennis met 'schrijven vanuit je hart' in het Open Ichthus Schrijfcafé op donderdag 26 november van 20.00-21.30 uur. Je mijmert als het ware op papier. Zonder oordeel ontmoeten, verbinding voelen, verdieping ervaren, en iedereen kan meedoen.
Parkdreef 258, Jannie van Maldegem
T 06-3755 7356

LICHT, WARMTE EN DELEN

Lampionnenoptocht 11 november in het Dorp

Op woensdag 11 november trekken kinderen met lampionnen zingend door het Dorp van Zoetermeer. De Nicolaaskerk, de Oude Kerk en de Paulusschool organiseren samen met winkeliers en bewoners opnieuw een lampionnenoptocht op het feest van Sint Maarten. Iedereen is welkom.

Sint Maarten is bekend geworden doordat hij als Romeins soldaat op een koude dag zijn mantel deelde met een bedelaar. Zijn feest staat voor licht, warmte en delen.
Het programma begint om 17.00 uur in de Nicolaaskerk, Dorpsstraat 24; de deuren gaan om 16.30 uur open. Kinderen kunnen op de foto met 'een echte' Sint Maarten, het verhaal wordt beeldend verteld en samen worden de liedjes geoefend.
Rond 17.30 uur gaan de kinderen in groepjes met hun lampion langs huizen en winkels in en rond de Dorpsstraat. Waar de Sint Maarten-afbeelding achter het raam hangt, mogen ze aanbellen en een liedje zingen in ruil voor iets lekkers. De optocht eindigt op het plein van de Oude Kerk, Dorpsstraat 59, met warme chocolademelk. Rond 19.00 uur is het afgelopen.
In de geest van Sint Maarten wordt iedereen gevraagd houdbare levensmiddelen mee te nemen voor de Voedselbank Zoetermeer. In de hal van de Nicolaaskerk staan manden klaar.

woensdag 11 november 2026, 17.00-19.00 uur, Dorpsstraat Zoetermeer, start: Nicolaaskerk, einde: Oude Kerk; informatie: Marcel Legtenberg (Nicolaasparochie) E bestuurslid@hnpz.nl T 06-2184 7070; Marieke van der Giessen (Oude Kerk) E pr@oudekerkgemeente.nl T (079) 3 522 519

Vrijwilligers nodig voor Present Sinterklaasproject

Ook dit jaar zoekt Stichting Present Zoetermeer vrijwilligers die cadeaus willen kopen voor gezinnen die de middelen niet hebben om Sinterklaas te vieren. Wij zamelen cadeautjes in en onze Pieten brengen deze op 28 november bij de gezinnen langs.

Hoe kunt u helpen? Als u een of meer kinderen een cadeau wilt geven, kunt u zich tot en met 12 november aanmelden via onze website. Hierna informeren we u voor welke kinderen (voornaam, geslacht, leeftijd, hobby's) u een cadeau kunt kopen. Als richtlijn voor een cadeau houden we 10 euro per kind aan. In de week van 16 november kunt u de cadeaus leveren, over de tijden ontvangt u bericht.
Ook als u niet in de gelegenheid bent om zelf een cadeau te kopen en/of liever praktische hulp biedt, kunt u zich aanmelden. Denk dan aan het doneren van geld zodat wij een cadeau namens u kopen, of aan het rijden en begeleiden van de Pieten op 28 november.

Meer informatie W presentzoetermeer.nl E leonie.link@presentzoetermeer.nl T 06-38 01 79 11

PERRON OOSTERHEEM

Oosterheemplein 320 T 06-1398 4223 W perronoosterheem.nl

- **Perronmeeting**
  elke zondag, 10.00 uur (zie pagina 4)
- **Fitte Fity's**
  elke maandag, 10.00-12.00 uur
- **Breiclub**
  elke twee weken op maandag 14.00-16.00 uur E tanniejorna@gmail.com
- **Creaclub**
  elke dinsdag 14.00-16.00 uur
- **Ontmoetingslunch**
  elke woensdag, 12.15-13.15 uur, graag aanmelden
- **Inloop 55+ @**
  elke donderdag, 16.00-17.00, Florence Nightingalelaan 92
- **Koffietafel**
  elke vrijdag, 10.00-12.00, 't Trefpunt Middin, Schiebroekstraat 1
- **Wandelclub 55+**
  elke vrijdag, 10.00-11.00, start Enjoy Life, Oosterheemplein 198

BUURTMAALTIJDEN

Morgensterkerk
Schuif aan op donderdag 19 november in de benedenzaal. Welkom!
graag aanmelden: T 079-316 99 22

De Oase - Klaverviermaaltijden
Afhaal: 3, 10 en 17 november tussen 16.30 en 17.30 uur. Gezamenlijk: 24 november om 17.30 uur.
Vrijwillige bijdrage voor zendingsdoelen.
Kerkenbos 8 T 06-4985 4526
E mtderuiter48@gmail.com

Ichthuskerk
Welkom bij de buurtmaaltijd dinsdag 24 november om 18.00 uur. Graag aanmelden.
E maaltijden@pwzn.nl T 06-5359 9999

Advertenties

MONDIAL MOVERS
Verhuisbedrijf Henneken
ERKENDE VERHUIZERS

Professionele verhuizers... van huis uit.

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale en internationale verhuizingen
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefopslag
- Verhuiswinkel

Zernikestraat 22 | 2721 KW Zoetermeer | The Netherlands | 079-36 11 368 | info@henneken.nl
www.henneken.nl

- Kleinschalige onderneming met persoonlijke zorg en aandacht
- 24 uur per dag bereikbaar
- Ongeacht uw verzekering

van Dongen
Uitvaartzorg met karakter

Bel na overlijden
079 - 343 43 03
wij zijn 24 uur per dag bereikbaar!

Van Dongen
UitvaartZorg & UitvaartCentrum
Bredewater 20a, 2715 CA Zoetermeer
079 - 343 43 03 • www.vduz.nl

De luidklokken van Oude Kerk en Ichthuskerk

WELLUIDEND • Wie deelneemt aan één van de torenbeklimmingen van de Oude Kerk kan er niet omheen: de indrukwekkende luidklokken in de klokkenstoel op de vierde etage van de toren.

Foto's: Thomas Peerenboom W klokkenluiders.nl

De oudste klok is de Mariaklok uit 1571 die sinds 1577, dus al bijna 450 jaar in de toren hangt. Naast deze klok hangt de grote klok van meer dan een meter middellijn, die hangt er sinds 1667. Naar verluid hing er een derde klok boven in de lantaarn. Dit Wilkesklokje uit 1659, in de volksmond het aardappelklokje, werd iedere dag om 11.00 uur geluid, zodat de boeren op het land wisten dat het etenstijd was.

Beschadigd in de oorlog

In de Tweede Wereldoorlog zijn de torenklokken door de Duitsers gevorderd. Het kleine Wilkesklokje verhuisde naar Alblasserdam om daar als alarmklok te dienen en kwam als eerste in september 1945 weer terug.
De twee andere klokken waren beschadigd. De Mariaklok uit 1571 kon worden hersteld en werd voor het eerst weer geluid op 6 september 1948 bij de troonsbestijging van koningin Juliana. De grote klok uit 1667 was dermate beschadigd dat deze moest worden her-goten, deze klok is in 1949 weer opgehangen. Met de komst van het 47 klokken tellende carillon in 1978 verhuisde het Wilkesklokje naar de klokkenstoel-etage, waar het luidmechanisme tot op de dag van vandaag nog aanwezig is.

De klok werd vervolgens in 1980 bij de ingebruikneming van de Ichthuskerk aan de Parkdreef als luidklok geïnstalleerd, waar het nog steeds iedere zondag oproept naar de kerk te komen. Leuk om te vermelden is dat de grote klok deel uitmaakt van het carillon als laagste toon. De andere klokken van het carillon bevatten ieder een tekst waarvan de beginletters de spreuk vormen: 'Wij dragen en doen klinken de jonge stem van de nieuwe stad'.

Luiden en slaan

De klokken kunnen luiden en slaan. Slaan gebeurt met grote hamers tegen de stil-hangende klok. De grote klok slaat op kwart voor en het hele uur, de kleine klok op kwart over en halve uur. Luiden gebeurt door de klokken in beweging te brengen, daarbij slaat de klepel tegen de klok. Vroeger werden hiervoor de touwen getrokken, tegenwoordig gebeurt dit machinaal. Bij de torenbeklimmingen laten we dit zachtjes horen – zelfs dan al moet je je oren dicht houden. Kun je nagaan hoe de galm in werkelijkheid is.
Wanneer beide klokken luiden, voor kerkdiensten en huwelijken, klinkt dat heel vrolijk. Omdat de klokken verschillen in grootte en gewicht, hebben ze ieder een eigen cadans. Je hoort dan: bim-bam-bom en het geluid is nooit hetzelfde.
Bij Dodenherdenking op 4 mei en bij uitvaarten luidt alleen de grote klok. Dat klinkt heel anders, je hoort dan: bòom-bòom-bòom, een veel zwaardere en sonore klank.
Leden van het landelijke Klokkenluidersgilde hebben de klokken van de Oude Kerk en Ichthuskerk opgenomen en in beeld gebracht, ze zijn op internet te beluisteren.

Bron: Frederic van Kleef, Simone Langeveld, Ronald Grootveld, Botine Koopmans, *Een klassiek juweel. De Oude Kerk in Zoetermeer,* 2002, Gemeente Zoetermeer / Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Wil je zelf een keer de klokken in de toren van de Oude Kerk van dichtbij zien en horen? Via de website van de Oude Kerk Gemeente kun je je aanmelden!
W oudekerkgemeente.nl/aanmeldingsformulier_torenbeklimming

De Oude Kerk-toren is ook digitaal te beklimmen in dit voorproefje:
W ardito.eu/3d-model/toren-oude-kerk-zoetermeer

Het carillon en de luidklokken van de Oude Kerk zijn hier te zien en te horen: **W** www.youtube.com/watch?v=9iit9_JRr7Y

Het Wilkesklokje van de Ichthuskerk kun je hier beluisteren:
W www.youtube.com/watch?v=VPoujg03i2Q

• Peter Teeuw en Marieke van der Giessen
VRIJWILLIGERS TORENBEKLIMMING OUDE KERK

CULTURELE AGENDA

Alle culturele activiteiten met toelichting staan ook op www.kerkinzoetermeer.nl

OUDE KERK

Carillonconcert

Maandelijks een themaconcert door beiaardier Johan van Oeveren vanaf de toren van de Oude Kerk, elke eerste zaterdag van 12.00-13.00 uur. Beleef het mee beneden in het Dorp of in het Wilhelminapark.

7 nov Sint Willibrord: muzikale aandacht voor oecumene en geloofsverkondiging

W herbergoudekerkzoetermeer.nl

Lunchconcerten Oude Kerk

11 nov Veldtbergen Trio: Henk Veldt – hoorn, Nicole van Jaarsveld – klarinet, Angélique Heemsbergen – vleugel i.s.m. Kunstgarage Franx
18 nov Pianist Nada
25 nov Ensemble 'En Garde': Marjola Uitendaal – hobo, Ingrid Slangen – klarinet, Maud van Daal – fagot, Henk Mak van Dijk – vleugel
2 dec Neyma Saxophone Quartet

12.45-13.15 uur, Dorpsstraat 59, deurcollecte W herbergoudekerk.nl

OOSTERKERK

Na-de-lunchconcert Oosterkerk

Muziek om de middag te verrijken: elke tweede dinsdag op marktdag aan het Oosterheemplein. Dinsdag 10 november met het Arcus Duo: pianist Panos Gklistis en violiste Deborah de Jong!

toegang gratis, Oosterheemplein 320 E podium320@gmail.com

Middagconcert 'Herfst met hemelse harmonieën'

Het Christelijk Mannenensemble Zoetermeer geeft op zaterdagmiddag 14 november een herfstconcert in de Oosterkerk. Medewerking wordt verleend door het Viva-ensemble. Dit ensemble richt zich onder meer op vocale en instrumentale klassieke muziek.
Beide ensembles hebben voor de titel 'Herfst met Hemelse Harmonieën' een keuze gemaakt voor liederen en muziekstukken die qua sfeer de jaarlijkse overgang van zomer naar winter uitdrukken. Van het 'Vater Unser' (Arvo Pärt) en een bewerking van Psalm 107 (André van Vliet) naar 'Après un rêve' (Gabriël Fauré) en 'Herbstlied' (Felix Mendelssohn), en niet te vergeten de 'The Holy City' met een mooie solopartij van André Nolden. Met Ronald de Jong als begeleiding op de piano, die ook nog een mooie improvisatie ten gehore zal brengen en Johan van Oeveren als gedreven dirigent wordt het een sfeervol muzikaal samenzijn.

14 november, 15.00 uur, Oosterheemplein 320; € 10, koffie/thee na afloop T 06-4310 9902 E cmz@ziggo.nl

Concert Canta Nova 'Zingen voor vrede'

Op zaterdag 28 november geeft het Zoetermeerse koor Canta Nova een concert in de Ichthuskerk. Onder de titel 'Zingen voor vrede' wordt door het koor onder algehele muzikale leiding van dirigent Jan van Vliet een gevarieerd programma uitgevoerd waarbij het thema vrede centraal staat. Een thema dat vaker genoemd mag worden in een onrustige wereld. Zo zullen diverse op dit motief toegespitste liederen worden uitgevoerd door koor en soliste. Op het programma staat tevens een sfeervolle zesdelige uitvoering van de 'Missa Brevis' van Hans Boelee voor koor en sopraansolo. Medewerking is er van pianist Willem van den Dool, organist Kees de Jong en sopraan Irene Lam.

28 november, 15.00 uur, Parkdreef 258; € 12.50 (inclusief drankje) T 06-5322 3341

Najaarsconcert Rijnlands Symfonie Orkest

Onder leiding van dirigent Michel Havenith en met solistisch optreden van pianist Daniël van der Hoeven geeft het Rijnlands Symfonie Orkest op zaterdag 28 november een bijzonder najaarsconcert. Uitgevoerd wordt van Mozart: Ouverture 'Der Schauspieldirektor', van Beethoven: Pianoconcert nr. 1 en van Haydn: Symfonie nr.104, 'London'.
Welkom in het CKC Zoetermeer aan de Leidsewallen.

28 november, 20.15 uur, Leidsewallen 80; kaarten: € 22 / € 20 (vrienden RSO) / € 11 (Zoetermeerpas) / € 6 (kinderen)
W wwwrijnsymfo.nl en via ticketkantoor.nl/shop/najaar-26

Kaartverkoop 'The Promise of Christmas' gestart

Zaterdag 12 december is het zover! Dan zal het koor Worship, samen met projectleden, het koor Laetare en Stichting Theaterorkest, opnieuw 'The Promise of Christmas' ten gehore brengen. Vanwege de grote belangstelling geven we een uitvoering om 16.00 en 20.00 uur in de Oosterkerk op die dag. De kans is aanwezig dat we uitverkocht raken, dus bestel snel als je zeker wilt zijn van een plekje. We kijken ernaar uit om dit concert samen met u en jou te beleven.

W worshipzoetermeer.nl

Advertenties

ichthus boekhandel
bijbels boeken muziek
Dorpsstraat 74
2712 AM Zoetermeer
079-3162081
ICHTHUSBOEKHANDEL.NL

Ambitie met karakter.
Wij helpen retail organisaties groeien
Met overtuiging. Met integriteit.
Multiply zoekt online marketing talent wat mee durft te bouwen.
multiply.nl/werken-bij
EMERCE 100
FD Gazellen 2025
MULTIPLY
dé retail marketing specialist

PERSPECTIEF

In de Perspectief-rubriek wordt steeds een bijbeltekst belicht, vaak gekozen uit het leesrooster van Taizé 'Elke dag de Bijbel open', en voorzien van een (kunst)afbeelding.

Geurdragers

Door Christus te verkondigen
zijn wij als wierookgeur die God behaagt …
2 Korintiërs 2:15

Voordat het verstand een herinnering kan vormen, heeft de neus de wereld al herkend. Geur is de kortste weg naar het hart. Ze omzeilt het denken.

De geur van versgebakken brood op een vroege ochtend, als de bakkerij net open is. Pasgemaaid gras in de lente, dat fluistert dat het leven altijd weer begint. Wierook in een oude kerk die een gevoel van verstilling oproept, alsof de muren om je heen plaatsmaken voor een heilige ruimte.

Geur is onzichtbaar en ongrijpbaar, zoals het goddelijke. Voor de cultus in de tempel te Jeruzalem waren geuren van essentiële betekenis. Wierook werd veelvuldig gebrand. Elke morgen en elke avond werd op het daarvoor bestemde altaar een reukoffer gebracht. De rook van het reukwerk in wordt later een beeld van gebed: *'Laat mijn gebed voor u zijn als reukwerk'* (Psalm 141:2). Het goddelijke laat zich niet vangen in definities, maar wel ervaren. Zoals je een bakkerij ruikt voordat je haar ziet, zo kan Gods nabijheid je omhullen voordat je haar kunt benoemen.

In zijn tweede brief aan de Korintiërs schrijft Paulus iets verrassends: jij bent zelf een geur. Niet door wat je zegt, maar door wie je bent. Wanneer hij schrijft dat wij *'als een geur zijn die God behaagt'* zijn, nodigt hij ons uit om zelf die geurdragers te worden. Zoals de bakkerij herinnert aan brood en het gemaaide gras aan de lente, zo mag onze aanwezigheid anderen herinneren aan Gods liefde, aan vrede, en aan de Aanwezigheid die ons draagt.

• Ronald Karsdorp
GEESTELIJK BEGELEIDER ICHTHUSKERK

LEESROOSTER

Elke dag de Bijbel open

Deze dagelijkse bijbelteksten worden tijdens het middaggebed in Taizé gelezen. De verwijzing geeft een wat langere tekst aan. Het hele leesrooster voor deze maand kunt u downloaden van www.kerkinzoetermeer.nl

ZA. 14 NOVEMBER *Handelingen 26:17-18*
De opgestane Jezus zei tot Paulus: Ik zend je naar alle volken, zodat ze, door het geloof in mij, vergeving krijgen voor hun zonden.

ZON. 15 NOVEMBER *Matteüs 25:21*
In een gelijkenis zei de heer tegen zijn dienaar: Voortreffelijk, je bent een goede en betrouwbare dienaar. Omdat je betrouwbaar bent gebleken in het kleine, zal ik je over veel meer aanstellen. Wees welkom bij het feestmaal van je heer.

MA. 16 NOVEMBER *2 Korintiërs 4:14*
God die de Heer Jezus heeft opgewekt, zal ook ons, net als Jezus, opwekken en ons naar zich toe voeren.

DI. 17 NOVEMBER *1 Johannes 1:5*
Dit is wat wij Christus hebben horen verkondigen: God is licht, er is in Hem geen spoor van duisternis.

WO. 18 NOVEMBER *Jakobus 3:18*
Waar in vrede wordt gezaaid, brengt gerechtigheid haar vruchten voort voor hen die vrede stichten.

DO. 19 NOVEMBER *Rechters 5:31*
Heer, maak wie u liefhebben onstuitbaar als de opgaande zon!

VR. 20 NOVEMBER *Marcus 2:17*
Jezus zegt: Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieken wel; ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.

ZA. 21 NOVEMBER *Galaten 2:20*
Mijn leven hier op aarde leef ik in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zich voor mij heeft prijsgegeven.

ZON. 22 NOVEMBER *Matteüs 25:40*
Jezus zegt: Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan.

MA. 23 NOVEMBER *Jakobus 4:7-8*
Onderwerp u aan God, en verzet u tegen de verleider, dan zal die van u wegvluchten. Nader tot God, dan zal hij tot u naderen.

DI. 24 NOVEMBER *Jesaja 44:23*
Juich, hemel, want de Heer heeft gehandeld, jubel, bergen, breek uit in gejuich, en ook jullie, bossen met al je bomen: ja, de Heer koopt zijn volk vrij.

WO. 25 NOVEMBER *Marcus 1:16-17*
Toen Jezus langs het Meer van Galilea liep, zag hij Simon en Andreas, de broer van Simon, die hun netten uitwierpen in het meer; het waren vissers. Jezus zei tegen hen: "Kom, volg mij! Ik zal van jullie vissers van mensen maken."

DO. 26 NOVEMBER *2 Timoteüs 1:14*
Bewaar door de heilige Geest, die in ons woont, het goede dat je is toevertrouwd.

VR. 27 NOVEMBER *Lucas 17:20-21*
Jezus zegt: De komst van het koninkrijk van God laat zich niet aanwijzen. Het koninkrijk van God ligt binnen uw bereik.

ZESTIEN JAAR PASTORAAL WERKER

'Open praten over de dingen van God'

INTERVIEW • Cocky van Dorp heeft onlangs afscheid genomen als Pastoraal Werker in de Oosterkerk-gemeente. Dat heeft zij zestien jaar mogen doen. We praten met haar over haar achtergrond, roeping en ervaringen. Zoals ze zegt: 'Ik kijk op deze jaren terug met vooral veel dankbaarheid.'

Cocky van Dorp-de Dreu is geboren en getogen in Zoetermeer. Van huis uit heeft zij meegekregen om actief in de kerk te zijn en dat heeft ze tientallen jaren gedaan. Op haar 22e deed zij geloofsbelijdenis en nadat ze getrouwd was is ze zich gaan inzetten in het jeugdwerk. Vijfentwintig jaar heeft ze ook jeugdcatechese gegeven en op die manier veel jongeren leren kennen.
Aanvankelijk is zij opgeleid als verpleegkundige en van 2004 tot 2009 was ze docent Zorg en Welzijn op het Driestarcollege in Gouda. Ook volgde zij de opleiding Pastoraal Werker in Ede.
In het voeren van pastorale gesprekken vond ze haar roeping. Ds. Evert van den Ham vroeg haar in 2009 of zij weer in de kerk wilde komen werken en dat heeft zij gedaan. In 2010 is Cocky ingezegend in de bediening van Pastoraal Werker in de gemeente die nu de Oosterkerk is.

'Omgang met elkaar en daarmee de vorm van kerk-zijn is veranderd'

Zichtbaar

'Als Pastoraal Werker ben ik begonnen in Ichthuskerk. We hebben daarna als gemeente een ontwikkeling doorgemaakt. De accenten zijn anders geworden. Destijds stonden we bekend als een wat behoudende kerk en waren we overwegend intern gericht.
De overgang naar de Oosterkerk vroeg om meer zichtbaarheid. Het gebouw is bewust midden in de wijk en naast het winkelcentrum Oosterheem gesitueerd. De start van de Oosterkerk was met Pasen 2014. Dit was voor mij en vele gemeenteleden een bijzondere dag. Onze wijkgemeente noemt men nu wel 'open orthodox'. Net zoals de maatschappij veranderd is, is ook in onze gemeente de omgang met elkaar en daarmee de vorm van kerk-zijn de laatste jaren veranderd. Maar de kern is wel dezelfde gebleven.'

'In het pastoraat kun je andere en diepere vragen stellen'

Dankbaar en hoopvol

We zijn benieuwd hoe Cocky op deze jaren terugkijkt. 'Ik ben dankbaar voor het vertrouwen dat je van mensen krijgt. Het feit dat je open over de dingen van God mag praten is het meest bijzonder. In het pastoraat mag en kun je andere en diepere vragen stellen dan anders. Dat is dan ook je werk.'
En waar ben je hoopvol over? 'Over onze jonge mensen. Dat ze in deze tijd bewuste keuzes over geloven maken, vaak al op jonge leeftijd. Ook het besef dat God doorgaat met Zijn werk. Dáár moet je het van hebben en daar mag je vertrouwen in hebben.'

Even vooruitkijkend: Cocky verdwijnt niet uit beeld, maar blijft gewoon lid van de gemeente. Tot slot wil ze ieder graag meegeven: 'Ga met God en Hij zal bij je zijn.'

• Irene de Geus-Haasbroek
KiZ-REDACTEUR

UITGELEZEN

Vriendschap en teleurstelling in een stressvol tijdsgewricht

Judith Fanto, 'Narcis', Ambo|Anthos 2025, 352 blz., € 24,99

Narcis gaat over een Hollandse jongen, Nanno, die zijn moeder verloor toen hij tien jaar oud was. Zijn Oostenrijkse vader is uit beeld.
De vader dient als officier in het leger van de Habsburgse keizer. Nanno komt in een weeshuis terecht.
Zijn Oostenrijkse tante, een zus van zijn vader, krijgt hier lucht van en haalt Nanno op om in Wenen verder op te groeien.
Hij is een eenzame, introverte jongen die vooral aan zijn lot wordt overgelaten, krijgt thuisonderwijs en ontdekt dat hij goed kan tekenen. Hij wordt later een beroemd restaurateur.

Judith Fanto is een pseudoniem van Geertruide van den Heuvel. Zij heeft de naam Fanto van haar Weens-Joodse moeder aangenomen. Op 1 januari 1969 werd zij geboren in Delft en ze groeide op in Voorburg in een intellectueel gezin. Na het vwo studeerde ze rechten en later medisch recht in Nijmegen, Londen en Amsterdam. Fanto trouwde met Thomas Wermenbol. Ze kregen drie kinderen.
In 2020 debuteerde ze met de roman *Viktor*, gebaseerd op gebeurtenissen van haar familie in Wenen.
Ze won daarmee de Hebban Debuutprijs 2020.
Onlangs is zij genomineerd voor de NS publieksprijs 2026 met haar boek *Narcis* dat in 2025 verscheen.

In de zomervakanties ontmoet Nanno een groep jongeren van zijn leeftijd. Ze worden dierbare vrienden. Deze jongeren komen uit heel verschillende milieus, wat later in het boek een spanning oplevert die zeer intens en goed beschreven wordt. De vriendschap onderling is hecht en ze vertrouwen elkaar tot op het bot. Toch blijkt dat dit tot grote teleurstellingen leidt. Hoe kun je je vergissen in mensen, ja, zelfs in je vrienden.

Een mooi verhaal dat een tijdspanne beslaat vanaf ongeveer de Eerste Wereldoorlog tot ruim na de Tweede Wereldoorlog. Politiek en economie hebben invloed op de vriendengroep, eerst heel subtiel en later openlijk en schokkend. Is dat herkenbaar voor de tijd waarin wij nu leven?
Fanto schrijft bloemrijk en laat het stressvolle tijdsgewricht beetje bij beetje doorsijpelen in de belevenissen van de vriendengroep. Nanno is de ik-figuur. Het boek vormt een raamvertelling: waar het verhaal begint, eindigt het ook.

• Hanneke von Meijenfeldt
LEESGROEP ROKKEVEEN/DORP